

I. N. S. S. T.

**DISPUTATIO PHILOSOPHICA,
THEOREMATA
NONNULLA MISCELLA-
NEA, EX AMPLISSIMO PHILOSO-
PHIÆ AGRO COLLECTA
EXHIBENS.**

Qvam

*Consensu & approbatione Amplissimæ
Facult. philos. in Regia Acad. Aboënsi.*

SUB PRÆSIDIO

*I. Viri Praeclarissimi ac Excellentissimi
J. N. MAG. PETRI HAHN,
Physices Prof. Publ. Præceptoris ac Pro-
motoris sui omni observantiae culu jugiter
honorandi.*

*Publico examini commisit
MAGNUS M. NICANDER,
Jurecop. Smol.*

Ad diem 7. Martij Anno 1685.

A B O E ,

Exc. apud Joh. L. WALLIUM, A. T.

Amanissimum Philosophiae viridarium ingressus, Promotores & Fautores obseruandi, amoenis florum flosculis, concorditer discordantibus & discorditer concordantibus aliis, decerpseram nonnulla litorum gramine, que suo amictu atque ornatum, a me, verius spoliata, quam insigni aliquo colore sunt condecorata; partim, quod aliis pagellis dedicatus partim inusitata festinatione compulsus, frustra acquirere videor, pingui huic commentationi splendidum aliquid antepagmētum ad studiorum meorum telam felicius perrexendam. Ne tamen tempus intempestivo silentio coneripisse videar, Theorematā ex variis auctōribus raptiū collectā publicā facere (neinam fausto sydere) lucis aggressus; igitur circumspiciēti mibi, quibus oblatum irem, obtulerunt se beneficia, in me, numero ne innumerabilia, ita pondere gravissima, quibus ego non uno modo me vobis devindum reperio. Sed illorum mole obrutus, vereor, que modo tempori & animo meo paream. Illud enim me durissimo paupertatis velo diu oppressum, non tantum retardaverat, verum etiam conatus meos, bonae spei quidem capaces, sed diurnitate mali oppressos, sustinminavere, ut sapientis Heracianum illud inconare cogerentur.

Magnum paupertatis opprobrium jubet
Quidvis facere & pati;
Doleo hanc vicem & quid nam justius?
Hic & si gratitudine sit plenus, inanes en-
umbras & fletas cogitationes vibrare presumi-
sur, cum verba nuda afferat, incompro stylo
examata trepidè. Interim spes omnis mibi con-
sistit, in benignâ Vestrarum Dignitatum, be-
nignè demonstratâ benevolentia, que mihi
nullo non tempore affulsa promptissima, cuius
radiis collistratus, decreverim tenellum hunc
ingenii sarcum Vestris nominibus inscribere,
ut hocceum monumentum in augusto honorum
vestrorum templo appenderem, quo deforma-
tum hoc opus vestris ornamenti ornari possit.
Exhibebunt (feliciori forsitan sydere, divinâqz
affulgente gracia) sequentia bujus anni tem-
pora opportunitatem, ex aliquo amplioris do-
ctrina promptuario testificandi cultum ob-
servantiam meam erga V. D. Interim nul-
lus dubito quin hoc quicquid fuerit, boni con-
sulatis, & solito favore complectamini clien-
tulum, qui Vos angulos in longam annorum
seriem, ter geminâ felicitate florentes, Deo
commendatos discupit! quoadvixerit

Vest. Dign.

Addicissimus

M. N.

AUSPICE DEO

I. THEOREMA.

Abstractionem qui tollit omnem tollit scientiam.

Abstractionis tanta est necessitas, ut
hac destitutum Regnum Philosophicum ex sanguine videatur, & emortuum;
Tanta utilitas ut is solus habeatur Philosophus qui abstrahere calleat. Hæc est
mater omnis scientiarum, distinctionum
norma, Disputationum Anima, fax
atq; lumen, disciplinarumq; addiscen-
darum nunquam satis decantatus Præ-
ceptor, quo nullus Philosophorum ci-
tra veritatis jaētarum carere potest.
Unde Beatus Megalander noster dixe-
rat: *Divinitus est factum ut usq; discrimen
concreti & abstracti in Ecclesia locum obti-
neret. Sed antequam penitus in rei con-
siderationem provehor, non abs re me
facturum esse judico, si in natales vo-
cis studiosius inquisivero; ut ita expo-
silio nominis ad seceriorem rei cogni-
tionem viam feliciorem pandat.* Ab-
stractio dicitur ab abstrahendo, & ab-

strahere idem denotat ; attestante
Scheibl. Log. p.m. 25. Quod apprehe-
dere unum sine alio, vel terminare co-
gnitionem ad unum, non cognitis his,
quæ cum eo conjuncta sunt. Vocabuli
hujus operumiar egregiè evolvere vide-
tur Meisnerus in Philos. sobr. m.p.565.
&c. Ubi dicit aliam esse Grammaticam,
aliam Physicam , aliam Theologicam,
aliam sensualem , quâ sensus suum ap-
prehendunt objectum ceteris , quæ ad-
hærent , dimissis. Nobis vero Philoso-
phica tractantibus arridet intellectua-
lis , non tam negativa quam præcisiva
sensu Noologico. Synonyma sunt ab-
stractum , separatio , Philosophis minus
usitatus terminus ; præcisio , quæ aliis
non ita placet. Hisce observatis dici-
mus usum ejus dispalescere in toto Re-
guo Philosophico nec non Theologi-
co. Hæc substantialia ab accidentalibus
abstrahit : Essentialia ab accidentalibus;
Naturam à modis : Essentiam ab ad-
ventitiis defectibus : Generalia à singu-
laribus & conditionibus individuantibus,
Remq; E. statu singularitatis in uni-
versa-

versalem vel eminentem deducit. Et ut rem verbo complectar. Abstractionis munere composita & concreta quæ sunt, distincte concipiuntur & apprehenduntur: Quæ sunt confusa & intricata distincte explicantur & ordine digeruntur. Hinc innoteat Ethicam etiam abstractione gaudere que est secundum universale subjectum & sit à materia singulari, seu subjecto intentionis singulari, attendendo tantum universale. Res namque singulares non ingrediuntur nostrum intellectum, partim quod hæ infinitæ sint respectu nostrorum, partim quod plerique concreta & composita sint; unde etiam multiplices variosque involvunt conceptus. Aptitudo tamen rebus inest intellectu se representandi illuminandi mensurandi: unde Clariss: Sperl: Anthropol: p.m. 308. inquit: intellectus intelligendo fit omnia sc. Idealiter & per modum similitudinis & receptionis specierum. Plura dabit συσήτησις publica. vid. Excellensissimum Calovium,

H. THE-

II. THOREMA.

Bonitatis transcendentalis formalis ratio, est
convenientia cum voluntate Divina.

Ancipiunt satis pugna tanquam pro Aris & focis, de formalitate bonitatis ultro citroq; apud melioris etiam commatis viros pugnatum est, ut cui sententiae palmam deferas, ignores. Horum quidam putant formale bonitatis consistere in appetibilitate. Quae sententia non doctorum arridet palatio. Est enim appetibilitas consequens ipsius bonitatis, & per appetibilitatem non est bonitas id quod est; Appetibles dicuntur res quia bona; non ideo bona quia appetibles. Nec in Comitiis sapientum conclusum est illam formaliter consistere in qualitate, cum qualitas non competit Deo; In Deum enim non cadit qualitas, licet sit bonus, justus &c. Deinde qualitas est ens reale, & sic suam haberet qualitatem, & illa suam, fieretq; processus in infinitum, a quo abhorret natura. Celeberrimus Dn. Scheibl: refutat illam sen-

sententiam fitam in convenientia, ut scilicet Ens dicatur bonum, in quantum est alicui conveniens; sequeretur sic, ait, ut malum æquè esset affectio &c. vide illius Meth. cap. 10. n. 368. Hoc ipsum Doct. Calovius nec prorsus confirmat, nec prorsus evertit, sed addit suam θέλησιν cum debitæ perfectionis convenientia, ad voluntatem divinam, vid. p. m. in Meth. Divin. 277. Multo minus robur sibi acquirit assertio, formale in negatione defectus esse contendens. Cum sic diversæ affectiones confundantur. Nec convenientia cum se ipsa absolvit formalem rationem beatitudinis; Nam sic quoq; malum erit bonum cum habeat proportionatam sibi convenientiam, qua malum est, vide B. Thur. Meth. p. 134. Abeunt etiam hic loci diversi auctores in diversa sententiarum divertia, quæ instituti ratio nec permittit enumerare; nec tenuitas ingenii valet conciliare. Nos breviter dicimus formalem rationem consistere in convenientia cum voluntate Divina, quæ est mensura omnium, nam

primum in uno quoq; genere est mensura reliquorum & quæ est ratio appetibilitatis ea quoq; est ratio formalis Bonitatis; sed convenientia est ratio appetibilitatis; ideo enim appetimus, quia nobis convenit E. videatur Fromm, in Syn. p. 159. Materialem bonitatis varietatem vide apud dictos Autores.

III. THEOREMA,

Pneumatica est scientia propriè dicta.

Hoc theorema sub incudem examinis revocare animus est, viam, quia mihi aperit, ad uberiorē explanatiōnem materiei, cuius naturam in proxima Disputatione, (quod benē veritat!) indagare decreverim. Genus autem ipsius Pneumatices non adeo est controversum, cum calculo Philosophorum Excellentissimorum dudum sit comprobatum, Scientiam nempe legitimū & adequatum esse. Quod facile probari potest. Est enim Pneumatica qualitas, erit itaq; potentia naturalis vel impotentia: Dispositio vel habitus; for-

ma

ma vel figura: sed harum specierum
nulla est, excepto habitu, qui subje-
ctum ad facile operandum reddit, quod
& facit Pneumatica. Removemus er-
go spuria Genera constituendo γνήσια;
At saltim remotius est habitus, & pro-
pinqvius theoreticus: Intensivè enim
mentem perficit, nec extra ad opera-
tiones se extendit. Exclusus ergo erit
habitus practicus activus prudentia, quæ
est ἐξις πρακτικὴ τοῦ τὸν θρώπνα ἀγαθοῦ.
Ut Arist. l. 6. Eth. c. 52. loquitur. Quia
Pneumatica non versatur circa contin-
gentia: Nec φρόνιμοῦ ἐπιν βελεπτικὸς
quoniam τὸν εἰς βεληποδαι περί^{τῶν} εἰς ἀνάγκης οὐτων. Et finis Pneu-
maticæ non est practicus sed theoretici-
cus. Nec consistit in consultando, ju-
dicando & præcipiendo; nec Pneuma-
tica appetitum & voluntatem hominis
perficit, sed intellectum: Et effectivus
sc. Ars; sive sensu Peripatetico. Sive
Rameo accipias. Cum τιμῆσις tantum
absit à Pneumatica, ut potius ei ἀπλῶς
repugnet; & σιδησόζυλον est, si dicatur
Ars contemplativa. Intelligentia non

est Pneumatica, cum nec rerum affinitatem compleatur; nec principia nuda & formaliter ad objectum revocata expendat. Sapientia non est, nec per illam ut genus proximum definiti potest. Siquidem illa ex primis & supremis principiis conclusiones universaliſſimas ducit. Distingvimus enim inter sapientiam generaliter acceptam & specialiter, propriè & impropriè sumtam. Relinquitur ergo ut sit scientia, qua conclusiones cognoscimus per causas inferiores. Iterum observamus scientiam sumi vel generaliter vel specialiter. Isto modo accepta includit sapientiam & scientiam strictè sumptam: unde dici solent Discipline scientificæ, objectum scientificum; hoc vero specialiter sumitur, quomodo spactata tria sibi poscit requisita. Objectum, Principia & proprietates. Huc etiam facit duplex illud à Logicis descriptum demonstrationis genus. Unum ostensivum, alterum deducens ad impossibile sive absurdum. Demonstratio ostensiva iterum distinguitur, quod alia sit à priori.

priori alia à posteriori , quarum majorē rem scientiam parit prior . posterior non item. Præsupponendum etiam est non semper causam demonstrationis debere esse priorem affectione , secundum ordinem naturæ , possunt enim subiectum , principium & affectio idem esse , ut & in Metaphysicis & in Pneumaticis demonstratur. Nam semper respiciendum est ad prius analogatorum & nihil debet dici in genere quin verificetur in specie. Hisce observatis concludimus theorema nostrum , ita argumentando : Ubi dantur requisita propriè dictæ scientiæ , ibi etiam vera scientia est. At in Pneumaticâ propriè dictæ scientiæ requisita dantur , ergo verè & proprie dicta est scientia. Major est clara : nam talia sunt prædicta , qualia permittuntur esse à suis subiectis. Minor probatur : nam Pneumatica habet objectum , idq; nrcessarium , quod sit Ens per se , & unius naturæ , præcognitum , quod sit , & quid sit ratione nominis , cui insunt proprietates , quæ ex ipsius naturâ fluunt , & prin-

principia per quæ proprietates de sub-
jecto demonstrantur, quæ non semper
debent esse priora subjecto; sufficit ut
virtualiter à priori demonstrent unam
affectionem fluere ab aliâ. Reddit i-
taq; Pneumatica, animum ἀμέτακίνητον
καὶ ἀμετακίνητον ut reliquæ scientiæ. I-
tem quicunq; habitus est demonstrati-
vus affectionum sui subjecti de se ipso,
ille habitus est scientia propriè dicta.
Atqui pneumatica talis est E. major
e definitione clara, minor antea pro-
bata est, quod est commune omni sci-
entiæ, illud Pneumaticæ non dene-
gandum. At habere principia, com-
mune est omni scientiæ E. id nec de-
negandum; Pneumaticæ. Nec dicen-
dum est principia Pneumatices esse im-
propria, cum definitio Aristotelica il-
lis conveniat. Principia sunt, ex qui-
bus sunt & cognoscuntur affectiones.
alia autem sunt Pneumatices, licet
non essendi, tamen cognoscendi, quæ
scientiam propriè dictam non exten-
minant. Vid. Arist. i. post Anal. c. g. l.
25. Cal. p. m. 41. Phil. Sobr. p. m. 243.

IV. THEOREMA.

Basis Practicarum disciplinarum est Finis, qui juxta cum subiecto praeognoscitur, media vero ex professo tractantur. Doct. Cal. in Meth. p. m. 671.

Hoc theorema arduum licet & multorum Excellentissimorum sententiis oppositum, (qvorum auctoritatem & judicia amplector magis quam aspernatur,) citra ullius praetudicium propono: Cum in tantum mihi sim conscientius in gratiam veritatis hoc adornari, in quantum longissime absum ab omni obtricatione laboris alieni. Inter omnes, qui Philosophiaz practicæ lucubrations suas dicant, palam literatis est, quosdam illam tripartiri; quosdam studio θεοτητίας duos, illam in εὐδαιμονολογίας & αρετηλογίας dispescere. Ultraq; divisio non adeo incommoda videtur & calcule multorum Philosophorum antea est approbata. Verum animvero cum rationes Excellentissimi Theologi pariter ac Philosophi Doct. Caloy. loco antea citato inspicimus, sedi.

cedimus nulli non apertum evadere, finem & subjectum inter praecognita referenda, media vero, in practicis ex professo tractanda. Quod ut Clarius evadat, observamus vocabulum πράξεως sumi vel generaliter prout includit ποιησιν, interdum specialiter prout ab illa distinguitur, istius effectum est ἐνέργεια, hujus v. ἐργάζυμα. Nam praxis tendit ad ἐνέργειαν, ποίησις ad ἐπέργυμα. Nec silentio erit involvendum, finem dupliciter spectari posse, abstracte & formaliter, concrete & materialiter. Ibi praescindit a subjecto, hic concrevit quasi cum subjecto. Finis etiam alter consideratur in actu signato, alter in actu exercito. Nec non est alius internus alius externus. Uterq; quidem in practicis praecognosci debet; sed internus non habet tantam necessitudinem cum mediis, quantum finis externus. Subjectum autem Ethices multo accuratius tractatur in Physicis, ubi haec doctrina domestica est & homogenea. Si vero de diverso formaliter regeras, inter praecognita id, quantum insci-

instituti ratio requirit tractari potest.
Hisce bene pensatis dicimus quidem
finis cognitionem esse necessariam, sed
distingvimus inter cognitionem con-
fusam & accuratam, quæ hic non at-
tenditur, quanquam illa ex præcogni-
tis dispalescat. Argumentatur ex eo-
dem Excellentiss. Calvio: Quidquid
solum dirigit operationem vel praxim,
id absolvit totam disciplinam præcli-
cam, quippe tota est propter praxim.,
qua cognita, illa ne quidem opus est.
At cognitio mediorum ad finem du-
centium, præcognito fine & subjecto
operationis, solum dirigit operationem
vel Praxim E.

Major antea probata, minor etiam ex eodem auctore, illustratur &
confirmatur, definitione πράξεως cum
aliis exemplis. Huc etiam facit; quod
Nobiliss: beatæ memorie Gyldenstolpe
in Ethica sua de virtute in genere §.
30. dicit. Quicquid ad felicitatem unquam
facit, id omne virtute paratur. Quarum ve-
luptatem, in virtuosa actione summa datur.
Cupus honeste; et qui virtutem sequitur
honestos

bonos ut corpus umbra. Desideras opes; at
quotnam humili loco nati in adolescentia pau-
peres, ad magnas divitias per virtutem ho-
nestę pervenerunt. Ad felicem statum sa-
nitas & bona valetudo haud parum conducit.
Quin & ipsa virtute paratur & conservatur.
Ecce. Tandem concludit: patet itaque ni-
bil quod ad felicitatem facit virtute non
parari. Unde recte etiam Apulejus in
libro de Philos. Totius Philosophiae caput
est, ut scies quibus ad vitam pervenias ra-
tionibus. Zabarella acuti ingenii vir,
adeo ut res quasi deperdita foret si non
ab illo posset defendi, argumentatur.
Lib. 2. de Meth. E. g. id solum propo-
nendum est in Philosophia practica
(ex professo) quod ignotum est, & quod ad
discendum proponitur. At in practicis non
finis, sed media tantum incognita sunt &
disci debent. E. Media solum (ex professo)
proponenda sunt. Nec minimam lucem,
huius nostrae assertioni foeneratur Me-
thodus reliquarum practicarum disci-
plinarum. Unde argumentor. Quā me-
thodo reliquæ practicæ disciplinæ tra-
duntur, illà etiam proponi debet Ethica.

Sed

Sed ita, ut fine & subjecto præcognitis,
reliquæ disciplinæ Præticæ tractantur,
Eilla etiam proponenda erit Ethica. Cer-
ne Logicam, ubi finis tam internus quam
externus, cum subjecto consideratio-
nis & operationis præcognoscuntur,
media v. notiones secundæ (prout se
insinuant in intellectui) ex professo tra-
ctantur. Idem judicium esto de reli-
quis disciplinis practicis. Vide Dn.
Doct. Calov. plura in nobili hujus argu-
menti elaboratione proferenda, & an-
gustia tempotis, & deploranda libro-
rum supellex prohibent.

V. THEOREMA.

*Amnestia in Pace & Bello utilis & Necessa-
ria est.*

Quemadmodum tempotum perio-
dus in duo momenta distingvi so-
let, in pacis nimirum & belli, seu otii &
negotii, ita etiam imperantium actio-
nes diversis hisce tempestatibus, diver-
so varioq; modo tractantur. Etenim
cui fasces imperii demandati ut popu-
li sit constitutus Dominus, & Rector ho-
minum, animum intendere debet ut

pericula, quæ circumstant, depellantur, quæ impendent, avertantur. Hæc regnantis vires maxime probant artesq; & curas declarant. In uno pacis negotia procuranda, in altero ne populus ad motus impetusq; facilis nimia licentia abripiatur. Sed antequam nobilem hujus materiæ discursum aggrediamur, operæ pretium videtur vocabulorum expositionem proferre ne a Bobus ad Asinos transcendamus, sicq; præpostere agamus: etenim, errorum genetrix est æquivocatio semper. Amnestia græcum vocabulum est, originem trahens à verbo ἀμνησέω, binc ἀμνησος. Sumitur hoc vocabulum (α) latissime prout quamcunq; injuriarum oblivionem denotat. (β) vulgariter pro particulibus privatorum transactionibus. (γ) Stricte prout à Cornelio Nepote in vita Trasyboli describitur. (δ) Generaliter quatenus jam usu receptum est, ad obliterandas quasvis injurias. Duæ posteriores significationes maxime nostro instituto inserviunt. 1. Συνομια voces qui pollentes demonstrans, apud auto-

res est multiplex, ut: discordiarū oblio, obli-
vionis decretum, abolitio & omnium factorum
dictorumq; venia & perpetua oblio &c. Præ-
terea deprehendimus necessitatem apud Metha-
physicos accipi dipliciter. 1, absolute & simpli-
citer 2, Ex suppositione cōditione & hypothesi.
Absolute necessarium est sine quo impossibile
est actionem existere. Necessarium ex suppo-
sitione est, quod quidem magnopere condu-
cit ad finem obtainendum, sed ita tamen ut
finis possit acquiri, licet magna cum diffi-
cultate. & hoc necessarium utile dicitur &
ad bene esse confert juxta versus :

Utile, perpetuum, sustentans & violentum;
Quatuor expresse vox denotat illa neesse.
Nos non priori sed posteriori modo, necessa-
riam dicimus Amnestiam. Hisce peractis di-
cimus Amnestiam :

1. *Gratiam Deo T. O. M.* qui vult ut ami-
cam transactionem non respuamus neve mo-
roſe refragemur, sed confessim absq; morā
nos exhibeamus benevolos & placabiles. U-
bi enim odium regnat implacabile, ibi non
est vera fides, quæ per Charitatem operatur.
exclamat doct̄or gentium Paulus Gal. §. v. 6.
Hoc etiam divina sacri codicis exempla e-
vincunt, quæ facta publico commodo ac-
commodata nullibi prohibent sed commen-
dant. Lege Gen. 26. v. 26. Gen. 31. v. 52. Ju-

das Maccabæus, auctor est Cellarius,
in Pol. 12. p: m: 243. Ad quem cum
fando pervenisset, quas res præclaras
Romani in Galatia & Hispania peregi-
sent, quodque cum confederatis fir-
mam amicitiam colerent, duos, cum
Romanis ut foedus ferirent, Romam
allegavit, cujas foederis forma tabulis
æreis comprehensa, ac Hierosolymam
remissa, i. Maccab: c. 8. legitur. Bene
sit Romanis & genti Judæorum in ma-
ri & in terra in æternum, & gladius
& hostis procul sit ab eis. Cave tamen
ne sub prætextu Amnestia compedes
veræ religioni injicias; sequitur De-
us hoc vinculo nos sibi devincire vo-
luit, quod hominum legibus & pacis
rumpi dissolviq[ue] nefas est. Quoni-
am religio est vinculum coagulumque
societatis civilis, nec non justitiae fun-
damentum; quod si tollas, res publi-
ca constituta labascit, vita hominum
stultitiae scelere & immanitate comple-
tur, ut scitè Laetan: Lib: de ira Dei
Cap: 8. Quotiescumque enim move-
tus

etur sacra hæc anchora; toties & fluctibus agitatur & procellis Respublica Navis; Quod saiores Ethnici de falsâ suâ ac idololatricâ religione asserere non dubitavere. Vide Cic: de legg: Plin: Lib: 4. c: 8. Florum in vita Numæ Pompilii. Tam splendidam & gloriosam, si præferat pacem, fides Ethnicorum, quantum laudis meretur. Religio vere Christianorum, quæ non sub ficta Idolorum specie, fictitiis gentilium Diis præstatur, sed Numinis immortalis Deo purissimo instar odoris bonæ savitatis offertur? Unde Grotius de Jure Bell: & Pac: Lib: 2. c: 10. §. 44. Efficacissimum amatorium & vinculum indissolubile benevolæ amicitiaz unius Dei cultus est. Unitas enim & concordia debent in verbo & veritate fundatae esse. Joh. c: 17. v. 17.

a. Nec Amnestia jure naturæ prorsus debita relinquitur, cum naturalis quedam videatur inter mortales ratio, ad commodum & conservationem societatis civilis, communi imperantium patiterq; parentium consensu introducta.

Natu-

Naturæ etiam impetu amplectimur, quæ conducere aut nobis aut nostris possunt, sed quid pace optabilius? Cujus vinculum & coagulum est Amnestia, quæ paci firmissima substernit funda-
menta. Hinc Clariss: Dn: Puffend: E-
lem: Jur: univers: Lib: 2. observ: 4. 9.
19. Indicat: Enimvero quia belli ge-
rendi facultatem ideo natura indulxit,
ut nobis securitas constet, contra illos
qui pacem nostram turbant; De cete-
ro autem in omni bello tutam pacem
tamquam finem spectari, eamque ubi
commode defendi potest servari juberet;
unde finiendis bellis jus naturæ præce-
pit, ut alter alteri, sumta cautione fu-
turi temporis, præteriti veniam con-
cedat. Potest etiam alio respectu A-
mnestia accenseri legibus positivis sci-
licet institutionis.

3. Utile est Amnestia regni? firmissima
est, & magnorum, non dicam multo-
rum, sed omnium fere eruditionis ac
ingenii laude insignium virorum ap-
plausu recepta regula: hominem Na-
tura non ad bella, sed ad concordia-

nem

nem potius, pacisq; negotia esse na-
tum. Constat hoc ipsum a bellorum ca-
lamitate, ubi tot hominum millia tru-
cidantur; Urbes & Regiones quodam
quasi diluvio scripiuntur, ubi miser-
abiles infantium vagitus illorumque
cruentas cædes animadvertisimus, ubi li-
beros savissimis parentibus, parentes-
que charissimis liberis orbatis, idem fu-
toris imperus mactat. Martis tempore pi-
etas, in quibusdam regionibus exultat;
justitia fundit lacrymas, fides, dicto-
rum factorumque constantia nefariis
seculeribus oppressa conculeatur, ut to-
tus fere virtuum chorus in somnitibus
extinctus videatur. Interim tamen bel-
la quodam esse justa ac licita concedi-
mus. Unde Cicero i. lib. de officiis
iustitiae hoc est primum munus, ne cui
quis noceat nisi lecessitus injuria. A-
mnestia vero, quæ est lex seu pactum
publicum, quo ortæ ex præteritis di-
cordiis injuriæ, postulante ita Reipu-
blicæ elate, perpetua oblivione abo-
lenter, sive utrinque integra constan-

er servandum & sicut pacis tempore,
coluntur agri, lacæ pascuntur pecudes,
ædificantur villæ & oppida, augentur
opes, florent leges, Reipublicæ disci-
plina viget, religionis studium fervet,
pauperibus bene est, nec male diviti-
bus, florent boni, minusque peccant
mali; ita ubi honesta floret Amnestia
non possunt non commoda multa pro-
venire. Hæc homines hominibus con-
siliat, & quantum potest cum Deo i-
pso connectit.

4. *Necessaria nonnunquam principiūs*
eg⁹ subditūs. Nam oactiones ipse, que
bellum finiant eorum est, quorum est
bellum; Hic enim suæ quisque est
moderator; unde sequitur ut in bello
utrinque publico hoc eorum sit qui
summi imperii exercendi ius habent.
Grot. 13. c. 20. §. 1. de Jure B & p.
Quod etiam illustri sua lege, ad me-
moriā posteritatis, comprobav. Ex
cellens Thebanorum Dux Trasibulus
qui audito patriam suam pestifera pla-
ga in bello Peleponnesiaco & Lacedæ-
moniis affecitam & ad despersionem
terre

ere adactam esse; non quæsivit ubi i-
se tutò viveret, sed ut civibus suis pos-
set esse præsidio, & Atheniensibus in-
surgentem afferendis omnem vendita-
re operam, ne distius victi, luctuosa
servitute tenerentur. Assumptis igitur
triginta de suis familiaribus hostes ad-
oritur, & Tyrannos à Lacedæmoniis
præpositos, gravi prælio cæsos urbe
expellit, pristinam civibus libertatem
restituat, Reipb: proæcutionem popu-
lo reddit. præclarum certe factum, sed il-
lo, quod post victoriā patravit nequaquam
hunc ius; neque sua viscer

tus

& inten

s. El.

teroris im
mem. per. quis
li rabies criperet; jaçem ur, neve
antea claram rerum accusaretur, neve
multaretur. Recissione itaq; Gloriosissi-
mae memorie Rex aroi Gustavus
in literis suis ad Mogætinum Elector
rebat: punctum Amnestie & gra-
num esse belli originem & funa-
mentum pacis. conf. Theat. Europ.

Tom. 6. pag. 973.

OLI DEO GLORIA.

COROLLARIA.

- I. Corpus Naturale quatenus est na-
turalē est objectum Phisicæ.
- II. Corpora naturalia tempore iux-
tum siderum mensurantur.
- III. Puritatem & imparitatem Ele-
mentorum ratione qualitatum, ma-
terie & forme, corporis contenti
sensu Connivicentia spectare ne-
qua distinctionem nec applicationem
est fundamenti habet.
- IV. Natura non facit inutilium.
Fimus.
- V. Nivei in levigatis non esse
albam, prædictum est.